

SPECTACOLE

Correspondență din Germania

William TOTOK

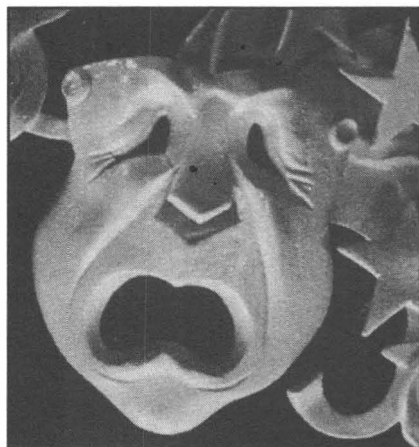
Un altfel de „Richard al II-lea”

Ce regizor de teatru, care se respectă, nu vrea să monteze un Shakespeare? Probabil, că fiecare. Și directorul teatrului berlinez Volksbühne, regizorul teribilist Frank Castorf, l-a descoperit pe Shakespeare. Nu numai cu o singură piesă, ci chiar cu șase din ciclul dramelor istorice ale marelui dramaturg. Proiectul îndrăzneț al lui Castorf a debutat cu montarea lui *Richard al II-lea*. Premiera piesei, căreia regizorul i-a aplicat subtitlul („Proprietatea”) a avut loc nu în sala de teatru de la Volksbühne, ci într-o sală mică, special amenajată în așa-numitul „Prater” din Berlinul de Est. Sala de spectacole a fost amenajată după modelul teatrului „Globe”. Înconjurați de cele două etaje ale unui octogon, format din 36 de loji, în care se află publicul, actorii

joacă într-un soi de manej. În fiecare lojă spectatorii găsesc 2–3 volume din operele lui Marx și Engels, dar și câteva exemplare ale unor romane de duzină. Loja amintește pe undeva de un compartiment de tren și, în același timp, și de un cinematograful porno. Nu lipsesc nici perdelele, care în timpul spectacolului pot fi trase. Și într-adevăr, mai mulți spectatori au și tras perdelele. Nu din pricina fumului provocat de o mănășă regală, aruncată pe un reșou electric încins, ci în momentul apariției lui Jürgen Kuttner, un fost redactor la un post de radio estgerman, despre care ziarurile au relatat că ar fi fost un informator al securității RDG-iste, Stasi. Dar ce are Jürgen Kuttner cu Shakespeare și ce avea el de comunicat publicului? Regizorul Frank Castorf l-a desemnat pe

Kuttner să explice spectatorilor sensul abscons al piesei radical actualizate. Lumea nu prea a înțeles explicațiile, dar și-a dat seama că „moderatorul”, precum este prezentat în caietul-program, are misiunea să comunice celor prezenți că războaiele de la sfârșitul evului mediu britanic marchează, de fapt, începutul capitalismului și al exploatarei omului de către om. Explicații suplimentare oferă caietul-program, care reproduce un larg fragment din *Capitalul* lui Marx. În acest fragment Marx descrie procesul de acumulare primitivă de capital. După opinia regizorului Frank Castorf procesul istoric descris de Marx nu s-a încheiat, ci continuă prin concentrarea averilor în mâinile unei minorități – în dauna majorității exploatate. Pe baza unor analogii transparente, Castorf a încercat să

demonstreze prin *Richard al II-lea* că realitatea politică și socială descrisă de Shakespeare nu și-a pierdut actualitatea. Aluziile transparente la realitatea imediată au fost aplaudate de admiratorii est-germani ai lui Frank Castorf, considerat un fel de guru intelectual al publicului răsăritean nostalgic, frustrat și dezamăgit. Același segment al publicului a salutat și apariția fostului redactor radio, Jürgen Kuttner. Pentru alții prezența lui Kuttner a constituit o provocare politică. Manifestându-și dezaprobarea față de acest gest regizoral, ei s-au retras în spatele perdelelor. Pentru a evidenția și mai mult apropierea de lumea contemporană a dramei *Richard al II-lea*, Frank Castorf a schimbat textul original, a

inclus pasaje vorbite în argou berlinez, a folosit ca fundal sonor muzică modernă, i-a îmbrăcat pe actori în haine uzate, purtate astăzi de oameni mai puțin înstăriți. Încercând să-l transforme pe Shakespeare în „contemporanul nostru”, regizorul i-a metamorfozat mesajul, schimbându-l într-o caricatură politică. Regele apare cu mască de gaze, regina fredonează un șlagăr, iar curtenii din suita monarhului gătesc o ciorbă pe reșoul electric. Totul corespunde manierei tipice pentru mai toate montările regizorului estgerman. Dacă în R.D.G. schimbarea arbitrară a unui text clasic, de pildă, constituia o adevărată provocare pentru cenzori, astăzi același gest nu mai scandalizează pe nimeni.

Echipa excelentă de actori, care a urmat cu strictețe indicațiile regizorului, a făcut, totuși, din acest spectacol îndoielnic un eveniment artistic. În lunile următoare vor urma piesele *Henric al IV-lea*, *al V-lea* și *al VI-lea*, și încă odată *Richard al II-lea*. Deși viitoarele montări nu vor fi realizate numai de Castorf, el și-a rezervat bagheta de dirijor principal, alegând deja și subtitlurile formulate în aceeași manieră elocventă, proletcultist-avangardistă: *Lucrătorul*, *Trădarea*, *Cazanul*, *Paradisul* și *Progresul*. Castorf vrea să demonstreze că dramele istorice ale lui Shakespeare nu sunt altceva decât o formă incipientă a unor seriale de televiziune. De aceea el vorbește și despre un „serial postmedial”, în care certurile dinastice de odinioară sunt modificate, actualizate și adaptate la realitatea cotidiană de astăzi.